

14

Alkotmánybíróság

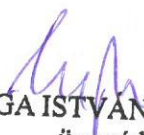
1027 Budapest
Donáti u. 35-45.

a Fővárosi Törvényszék útján

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/1198-0/2017
Érkezett:	2017 JÚN 01.
Példány:	1
Melléklet:	12 db
Kezelőiroda:	un!

FŐVÁROSI TÖRVÉNYSZÉK 16.	
KEZDŐIRATON:	
Postán / Gyűjtőládába / Személyesen / E-mailen / Faxon	
Érkezett:	2017 MÁJ 22.
indítványozó PÉLDÁNY:	2 IV: _____
MELLÉKLET:	2x3 KÖZTÜK: _____
FŐLAJSTROMSZÁM:	1652/14
UTÓIRATON:	_____

képviselet:

Dr. VARGA ISTVÁN PhD, dr habil
 ügyvéd
 1051 Budapest, Vigadó u. 2.
MAHART HÁZ 6. emelet

alkotmányjogi panasza

a Kúria

címe: 1055 Budapest
Markó utca 16.

Bfv.III.1.518/2016/5. számú, 2017. február
28. napján kelt ítélete ellen

Budapest, 2017. május 22.

Alkotmánybíróság

1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

1535 Budapest, Pf. 773

a Fővárosi Törvényszék mint elsőfokú bíróság útján

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott [REDACTED] (születési név: [REDACTED] születési hely és idő: [REDACTED]; anyja neve: [REDACTED] a továbbiakban: „Indítványozó”) a jelen alkotmányjogi panaszhoz csatolt meghatalmazással (lásd I/1. számú melléklet) kívül jegyzett és igazolt jogi képviselője útján Magyarország Alaptörvényének (a továbbiakban: „Alaptörvény”) a 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: „Abtv.”) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjeszti elő:

I. Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján annak megállapítására, hogy a **Kúria – mint felülvizsgálati bíróság – Bfv.III.1.518/2016/5. számú, 2017. február 28. napján kelt ítélete** (lásd I/2. számú melléklet) megsértette az Indítványozó tisztességes eljáráshoz (Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bek.) és a jogorvoslathoz (Alaptörvény XXVIII. cikk (7). bek.) fűződő jogát, valamint az ártatlanság vélelmének részét képező (Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bek.) in dubio pro reo elvét, és ezért az **alaptörvény-ellenes** ítéletet az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján **semmisítse meg**.

II. Kérjük továbbá az Abtv. 52. § (5) bekezdése alapján az Indítványozó adatainak zártan történő kezelését.

Indokolás

1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló tényállás

Indítványozó a [REDACTED] Pszichiátriai Osztályán dolgozott mint gazdasági főnövr-helyettes, így a feladatai közé tartozott a betegek értékeinek kezelése is. [REDACTED] sértett (a továbbiakban: „Sértett”) 2012. szeptember 6. napjától 2012. szeptember 17. napjáig feküdt a pszichiátriai osztályon, akitől Indítványozó átvett 241.160 forintot, azonban ezt a pénztárba nem fizette be, hanem saját céljaira fordította. A Sértett kórházból való távozásakor az Indítványozótól a pénzt nem kapta vissza adminisztratív okokra hivatkozva, ezért a Sértett később több alkalommal is felkereste az Indítványozót a pénz visszafizetése végett.

A Sértett 2012. október 1. napján ismételtén felkereste az Indítványozót, amikor is a pszichiátriai osztály főnövére tudomást szerezve a Sértett jogos követeléséről, megkérte az Indítványozót, hogy kísérelje át a Sértettet a pénztárhoz, ahol kifizetik részére az összeget. Az

Indítványozó azonban a Sértettet nem a pénztár felé kezdte kísérni. Útközbe, a liftbe beszállva Indítványozó a Sértettet a sarokba szorította, amely során dulakodás alakult ki az Indítványozó és a Sértett között. A dulakodás közben a Sértett folyamatosan segítségért kiáltott. Végül ketten siettek a Sértett segítségére, Indítványozó elengedte a Sértettet és a helyszínről eltávozott. Sértett csupán nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett.

A Fővárosi Törvényszék 2014. december 11. napján kelt 15.B.1652/2014/5. számú ítéletével Indítványozót aljas indokból és a bűncselekmény elhárítására időskoránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett emberölés büntetvének kísérlete miatt 10 (tíz) évi fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 10 (tíz) évi közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy leghamarabb a büntetés kétharmada részének letöltése után bocsátható feltételes szabadságra.

Az elsőfokú ítéletet az ügyész tudomásul vette, míg Indítványozó és védője elsődlegesen téves minősítés miatt, másodlagosan a büntetés enyhítése végett jelentett be fellebbezést. A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a Törvényszék határozatát 2016. március 31. napján kelt 4.BF.64/2015/27. számú ítéletével megváltoztatta, és Indítványozó cselekményét könnyű testi sértés vétségének és aljas indokból elkövetett személyi szabadság megsértése büntetvének minősítette, a kiszabott szabadságvesztés tartamát 1 (egy) évi börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre enyhítette, annak végrehajtását 2 (kettő) évi próbaidőre felfüggesztette, a közügyektől eltiltást pedig mellőzte.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a Törvényszék a tényállást hiányosan állapította meg, ezért azt az Indítványozónak az elsőfokú ítélet kihirdetése óta megváltozott személyi körülményeivel és a történeti tényállás egyes részleteivel – többek között a terhelt által kifejtett erő intenzitása, a cselekmény eszközének alkalmassága tekintetében – kiegészítette.

A másodfokú bíróság határozata ellen a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség a bűncselekmény törvénysértő minősítésére hivatkozva nyújtott be felülvizsgálati indítványt (lásd I/3. számú melléklet). A nyilvános ülésen az ügyész a felülvizsgálati indítványát változatlanul előadta, míg az Indítványozó védője arra hivatkozott, hogy az ügyészi indítvány nem a tényállás, hanem a bizonyítékok törvényben tiltott felülmérlegelése alapján támadja a másodfokú határozatot.

A Kúria ítéletében megállapította, hogy a másodfokú bíróságnak a tényállás kiegészítésére valóban lehetősége van, amennyiben a megalapozatlanság konkrét okait megjelöli, ugyanis csak ezt követően alkalmazhatja annak törvényes következményeit, azaz a tényállás kiegészítését. A Kúria ítéletében megállapította, hogy a Fővárosi Ítéltábla jelen ügyben ennek a kötelezettségének nem tett eleget. A Kúria továbbá több ponton megállapította, hogy a másodfokú bíróság kiegészítése szükségtelen és az emberölés kísérlete szempontjából irreleváns volt.

A Kúria szükségtelen kiegészítésnek találta azt, amikor az elsőfokú ítélet indoklásából a másodfokú bíróság a tényállásba emelte át azt az orvosszakértői megállapítást, hogy a sértett sérüléseit kis erejű bántalmazás következtében szenvedte el. A Kúria álláspontja szerint érdektelen továbbá az is, hogy a sértett az ölés kísérlete során milyen sérüléseket szenvedett el, ugyanis a kísérlet nem minden esetben jár együtt sérüléssel. Szintén felesleges kiegészítésnek tartotta a Kúria a másodfokú bíróság azon kiegészítését, amelyben a terhelt megváltozott személyi körülményeivel egészített ki a tényállást. A Kúria megállapította, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet részleges megalapozatlanságának kiküszöbölésére tett korrekciója során az elsőfokú ítélet történeti tényállását a 2012. október 1. napján történt eseményeket illetően nem változtatta meg, azt megalapozottnak tartva semmiféle változtatást nem eszközölt, következtetésképpen az a másodfokú eljárásban, de a felülvizsgálat során is irányadó volt. A Kúria megállapította továbbá, hogy a másodfokú bíróság a cselekmény minősítése során több olyan kérdést

nyitva hagyott, amelyet az elsőfokú bíróság hiánytalanul megválaszolt. Ilyen kérdésként merült fel az, hogy a terhelt miért vitte a sértettet másik irányban, miért nem a pénztár felé vezette. A Kúria továbbá jelezte, hogy a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a 3/2013 Büntető jogegységi határozatot, amely egyértelmű eligazítást ad az élet elleni bűncselekmények minősítése során, és amely alapján az emberölésre irányuló szándék megállapítható.

A Kúria a fentiek alapján felülvizsgálati ítéletével a másodfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terheltet – a személyes körülményeiben beállt változásokra tekintettel – aljas indokból elkövetett emberölés kísérlete miatt 8 (nyolc) évi börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 8 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

2. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésének a feltételei teljesülnek

1. A Kúria ítéletéhez vezető eljárásban az Indítványozó vádlott volt, az ítélet így rá közvetlenül kötelezettséget (joghátrányt) állapít meg, ezért tehát az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az **egyedi ügyben érintett személynek tekintendő**.

2. Az alkotmányjogi panasszal támadott ítéletet a Kúria – mint felülvizsgálati bíróság – hozta, az ellen **további jogorvoslat nincsen biztosítva**, így tehát az Indítványozó teljesíti az **az Abtv. 27. § b) pontjában** foglalt feltételeket.

3. Az alkotmányjogi panaszt az Indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott **határidőn belül terjesztette elő** az indítványt tekintettel arra, hogy a Kúria ítéletét Indítványozó 2017. március 22. napján vette kézhez.

4. Amint az a 4. pontban részletesen kifejtésre kerül, a Kúria ítélete megsértette az Indítványozónak az **Alaptörvény XXVIII. cikk (1)-(2) és (7) bekezdéseiben foglalt tisztességes eljáráshoz, valamint jogorvoslathoz fűződő jogát**, mert

(i) a bizonyítékok felülvizsgálati eljárás során történő felülmérlegelése, a ténykérdésben való döntés nem megengedett, és sérti a jogerő tiszteletben tartásának elvét;

(ii) a Kúria bizonytalan tényállás alapján tartotta megállapíthatónak az emberölés kísérletének bűncselekményét, amely sérti az ártatlanság vélelmének részét képező in dubio pro reo elvét.

5. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az alkotmányjogi panasz befogadásának a feltételei közül a jelen esetben mindkét feltétel teljesül, mert

(i) a Kúria ítélete alapjaiban változtatta meg a jogerős másodfokú döntést azáltal, hogy az Indítványozó cselekményét súlyosabb minősítésként (emberölés kísérleteként) értékelte. A tisztességes eljáráshoz fűződő jog (Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bek.) megsértése olyan súlyos hátrányt jelent az Indítványozónak, amely ellen nincs lehetősége semmilyenfajta jogorvoslattal élni, ez pedig egyértelműen sérti az Indítványozó jogorvoslathoz fűződő jogát (Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bek.). A Kúria figyelmen kívül hagyta egyrészt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit, másrészt pedig a felülvizsgálati eljárás lényegét, mégpedig azt, hogy a felülvizsgálati fórum jogszabálysértés tekintetében jár el, nem pedig újabb fellebbviteli fórumként. Továbbá teljes mértékben negligálta azt, amelyek, hogy a felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárást nem is folytathatott volna le, tekintettel arra, hogy az indítvány a bizonyítékok felülmérlegelésére irányult. A Kúria a hatáskörét túllépve úgy tett, mintha harmadfokon járna el, ennek szabályait alkalmazva, holott erre a

felülvizsgálat keretei között nem volt lehetősége. Egyúttal kiforgatta a tényállást, amely során elvonta az Indítványozó elől annak a legegyszerűbb lehetőségét is, hogy érdemben vitassa az alaptörvény-ellenesen megszületett döntést.

- (ii) A fentiekén túl a Kúria megsértette az in dubio pro reo elvét, amely az ártatlanság vélelmének (Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bek.) részeként arra hivatott, hogy a legkisebb kétség esetén se fordulhasson elő az, hogy egy személyt ártatlanul vagy súlyosabb minősítés alapján elítéljenek, mint azt az általa elkövetett cselekmény indokolná, hiszen az emberi megismerés nem képes mindig elérni az objektív igazságot. Az eljárás során az Indítványozó cselekménye, szándéka nem volt egyértelműen megállapítható, ezért a Kúriának – az in dubio pro reo elve alapján – az enyhébb minősítésű másodfokú ítéletet kellett volna hatályában fenntartania.

3. Az Alkotmánybíróság döntésére irányadó joggyakorlat

Indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvényen túl az Alkotmánybíróságnak a jelen alkotmányjogi panasz elbírálása során tekintettel kell lennie a korábbi, a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: „**Alkotmány**”) alapján kialakított gyakorlatára, illetőleg az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: „**EJEB**”) vonatkozó döntéseire is, ugyanis:

- (i) a 22/2013. (V. 11.) AB határozata kimondja, hogy az Alkotmánybíróság „*az újabb ügyekben felhasználhatja azokat az érveket, amelyeket az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott korábbi határozata az akkor elbírált alkotmányjogi kérdéssel összefüggésben tartalmazott, feltéve, hogy az Alaptörvény konkrét – az előző Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú – rendelkezései és értelmezési szabályai alapján ez lehetséges*”; valamint
- (ii) a 7/2013 (III. 1.) AB határozat pedig konkrétan a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben mondja ki a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat irányadó jellegét.

Az EJEB gyakorlatát az Alkotmánybíróságnak az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: „**Egyezmény**”) alkalmazása során figyelembe kell vennie, mivel az Egyezményt és az ahhoz tartozó kiegészítő jegyzőkönyveket Magyarország is aláírta¹. Ezáltal Magyarország olyan nemzetközi jogi kötelezettséget vállalt, amelynek belső joggal való összhangját az Alaptörvény Q) cikkének (2) és (3) bekezdései alapján köteles biztosítani. Az Egyezmény 19. cikke értelmében a részes államok bíróságaira nézve is kötelező erővel bír az Egyezmény.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „*amikor arról kell döntenie, hogy az indítványokkal támadott jogszabályi elemek sértik-e az Egyezményt, az Egyezmény adott rendelkezései tartalmának értelmezéséhez és tisztázásához — eddigi gyakorlatához híven — az Egyezmény hiteles (autoritatív) értelmezésének jogával az Egyezményben a részes államok által felruházott Bíróság joggyakorlatát veszi alapul. Ez az alapulvétel mindenképp a Bíróságnak azon dictumai (átvitt értelemben vett „precedensei”) alapján történik, amikor a Bíróság magát az Egyezményt, annak egyes fordulatait értelmezi, amikor rámutat arra, mi egyeztethető az Egyezmény követelményeivel össze és mi nem.*”²

Az előzőhöz hasonlóan az Alkotmánybíróság egy másik határozatában rögzítette, hogy „*egyres alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (például a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya és az Emberi Jogok Európai Egyezménye). Ezekben az esetekben az*

¹ Az Egyezményt a magyar jogrendszerbe az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény illesztette be.

² A 166/2011. (IV.4.) AB határozat

Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Emberi Jogok Bírósága által kibontott) jogvédelem szintje. A pacta sunt servanda elvéből [Alkotmány 7. § (1) bekezdés, Alaptörvény Q. cikk (2)-(3) bekezdés] következően tehát az Alkotmánybíróságnak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző „precedens-határozataiból” ez kényszerűen nem következne.”³

4. A Kúria ítélete az Indítványozó Alaptörvényben biztosított jogait sérti

4.1. A jogerő tiszteletben tartásának elvével ellentétes ítélet hozatala

Az Indítványozó álláspontja szerint a Kúria ítélete sérti a jogerő tiszteletben tartásának elvét, mivel a Kúria – mint felülvizsgálati bíróság – a bizonyítékok nem megengedett felülmérlegelését végezte el és azáltal hozta meg az alkotmányellenes ítéletét. A Kúria a másodfokú bíróság ítéletét alapjaiban változtatta meg azzal, hogy a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló tényállására a 3/2013 Büntető jogegységi határozatban foglaltakat olyan módon értelmezte, hogy azáltal mindenképpen a súlyosabbnak minősülő törvényi tényállást állapíthassa meg, kirekesztve ezáltal a másodfokú bíróság azon megállapításait, amellyel – az elsőfokú bírósággal és a Kúriával ellentétben – helyesen eleget tett a (4.2. pontban kifejtett) in dubio pro reo elvnek. Ezzel a Kúria lényegében változtatta meg a felülvizsgálati eljárás jellegét, amely nem egy újabb fellebbezés, amelyben ténykérdések is vitathatóak lennének, hanem egy tisztán a határozat jogszerűségét vizsgáló eljárás, amelyben bizonyítékok újból nem értékelhetőek. Az Alkotmánybíróság az EJEB gyakorlatával egyetértve a következőképpen fogalmaz: a „felülvizsgálat nem lehet álcázott fellebbezés, és pusztán az, hogy egy kérdésnek kétféle megközelítése lehetséges, nem képezheti alapját az ügy újratárgyalásának”.

A bizonyítékok értékelésének szabályszerűsége, formalizáltsága a tisztességes eljárás egyik alapja. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és az Egyezmény 6. Cikk 1. pontja értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét a törvény által felállított bíróság bírálja el. A törvény által felállított bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bíróhoz való jogot, vagyis azt, hogy egy konkrét ügyben az eljárási törvényekben megállapított általános hatásköri és illetékességi szabályok szerint irányadó bírói fórum (bíró) járjon el.”⁴ Azzal, hogy a Kúria a bizonyítékokat egyértelműen felülmérlegelte, megsértette a rendes bíróságok és a felülvizsgálati fórum közötti, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben (a továbbiakban: „Be.”) megállapított általános eljárási szabályokat, és ezzel a törvényes bíróhoz való jogot, és ezen keresztül a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogot.

A fentiek túlmenően a 3/2013. Büntető jogegységi határozat indokolatlan beemelésével a Kúria lényegében magához ragadta az elsőfokú és a másodfokú bíróság hatáskörét, az alapeljárásban figyelembe veendő tényanyagot kiegészítette, és lényegében új tényállást hozott létre azzal, hogy egészen más értelmezési tartományba emelte az Indítványozó cselekményét. „Az Alkotmánybíróság állandósult gyakorlata értelmében a jogorvoslathoz fűződő jog általános értelemben azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni. A jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékonyságához pedig az szükséges, hogy ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására.”⁵

³ A 61/2011. (VII. 13.) AB határozat

⁴ A 32/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32].

⁵ A 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [82].

Az Alkotmánybíróság egyetértően idézte az EJEB gyakorlatát⁶ és kifejtette, „*hogy senki sem jogosult arra, hogy egy jogerős (végleges és kötelező) ítélet felülvizsgálatát kérje pusztán abból a célból, hogy újabb tárgyalást tartsanak, és újra eldöntsék az ügyet. [...] A felülvizsgálat nem lehet álcázott fellebbezés, és pusztán az, hogy egy kérdésnek kétféle megközelítése lehetséges, nem képezheti alapját az ügy újratárgyalásának. [...] A bírósághoz fordulás joga (polgári jogok és kötelezettségek esetében) azt jelenti, hogy polgári ügyekben a félnek joga van bíróságok előtt eljárást indítani. E jog pedig látszólagossá válik, ha a részes államok belső joga megengedi, hogy a jogerős bírói döntés az egyik fél hátrányára hatálytalan maradjon. A jogerős és végrehajtható ítélet csak kivételes esetben semmisíthető meg, pusztán abból a célból nem, hogy az ügyben egy másik ítélet születhessen.*”⁷ A jelen alkotmányjogi panasszal támadott ítéletet ennek ellenére olyan felülvizsgálati indítvány alapján hozták meg, amely egyértelműen a bizonyítékok felülmérlegelésére irányult, sértve a Be. 416. §-ában foglalt szűk keretet. Ennek értelmében a Kúriának eleve nem szabadott volna a felülvizsgálati eljárást lefolytatnia.

A felülvizsgálati eljárásra a Be. a jogerő intézmények jelentősége miatt szab olyannyira szűk keretet, hogy csak kivételes esetekben lehet egy jogerős döntést felülvizsgálni és az esettől függően megváltoztatni. A jogerő intézmények alkotmányos jelentőségét az Alkotmánybíróság a törvényességi óvás megsemmisítéséről szóló határozatában az alábbiakkal emeli ki:

”Ha egy az anyagi igazságosság érvényesítésére vagy a törvényben való tévedés kiküszöbölésére szolgáló jogintézmény a rendes és rendkívüli jogorvoslatok feltételeihez hasonlíthatóan pontos eljárási garanciák nélkül működik, akkor a jogbiztonság sérelmet szenved.

*Az anyagi igazságosság és a jogbiztonság követelményét a jogerő intézménye hozza összhangba – megintcsak a jogbiztonság elsődlegessége alapján. A jogerő intézménye, alaki és anyagi jogerőként való pontos meghatározottsága a jogállamiság részeként alkotmányos követelmény. Az Alkotmánynak megfelelően biztosított jogorvoslati lehetőségek mellett beállott jogerő tiszteletben tartása a jogrend egészének biztonságát szolgálja. A jogerős határozatok megváltoztathatatlenségéhez és irányadó voltához alapvető alkotmányos érdek fűződik. A jogállamiság lényeges eleme, hogy a törvénynek egyértelműen meg kell határoznia, mikor támadható meg egy bírósági határozat rendes fellebbezési jogorvoslattal, illetve, hogy a jogerőssé vált határozat megtámadására milyen feltételek alapján van lehetőség, s hogy mikor következik be az az állapot, amikor a jogerős határozat már semmiféle jogorvoslattal nem támadható. A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogerős határozat – az eldöntött kérdés személyi és tárgyi keretei között – irányadóvá váljék mind az eljárásban résztvevőkre, mind a később eljáró bíróságra, illetőleg más hatóságra. Ha a jogerő beálltához előírt feltételek teljesültek, akkor annak hatálya a határozat tartalmi helyességétől függetlenül beáll.”*⁸

A felülvizsgálati eljárás tehát egy olyan rendkívüli jogorvoslat, amelynek során kizárólag jogkérdésben lehet dönteni, ténykérdésekben azonban nem. Ezt az elvet az alábbi jogszabályi rendelkezések is alátámasztják:

- (i) a Be. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó. A felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható.

⁶ Ryabykh kontra Oroszország (52854/99.), 2003. július 24., 51–52. és 55. bekezdés; Mitrea kontra Románia (26105/03.), 2008. július 29., 23–24. bekezdés; Varniene kontra Litvánia (42916/04.), 2013. november 12., 37–38. bekezdés; Nelyubin kontra Oroszország (14502/04), 2006. november 2., 24–25. bekezdés

⁷ A 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [78].

⁸ A 9/1992. (I. 30.) AB határozat

- (ii) a Be. 427. §-ában foglaltak értelmében a felülvizsgálati eljárás eredményeként a Kúria kizárólag jogszabálysértés miatt változtathatja meg a jogerős határozatot.

A Kúria eljárási szabályt sértett akörben, hogy a felülvizsgálat során gyakorlatilag harmadfokú bíróságként járt el, mintha fellebbezést bírálta el, s ténylegesen ennek az eljárásnak a szabályait alkalmazta. Tévedett ugyanis a Kúria, mikor a felülvizsgálat során a „tudattartamra” való hivatkozás alkalmazásával járt el. Ismerjük azt a bírói gyakorlatot, amely a „tudattartam” citálásával kívánja a tényálláshoz kötöttség szabályát s a felülmérlegelés tilalmát áttörni, azonban ez felülvizsgálat során nem történhet meg. Ekörben két meglátása van az Indítványozónak:

- (i) A Kúria csak hivatkozott a tudattartamra, ekörben voltaképpen nem a terhelt „tudattartamát” hanem az ezzel nem teljesen azonos „szándékát” vizsgálta, hogy az ténylegesen mire terjedt ki. A Kúria ekörben felülbírálta a Fővárosi Ítéletablát, mikor megállapította, hogy terhelt szándéka valójában ölésre irányult, azonban ezt csak úgy tehette meg, ha a bizonyítékokat logikai úton máshogy (felül)mérlegeli, ezzel azonban a felülvizsgálatban irányadó tényállás-azonossági szabályt megsértette
- (ii) Másrészt a „tudattartam” jelen ügyben kifejezetten nem jogi minősítés kérdése, ekörben a Kúria saját határozataival szemben hozott határozatot. Az ugyanis, hogy a terhelt szándéka TÉNYLEGESEN mire terjed ki, a bizonyítékok értékeléséből levont tény-, s nem pedig jogkövetkeztetés. Minden ezzel ellentétes határozat a tényálláshoz kötöttség sérelmét jeleni, ekörben a bírói gyakorlat⁹ egységes. A bírói gyakorlat szerint a tudattartalom tényállási elem, amelyet viszont a felülvizsgálati eljárásban a Be. 423. § (1) bekezdése szerint a Kúria nem módosíthatott volna, nem értékelhetett volna felül, azzal, hogy ezt a megkötést a Kúria nyilvánvalóan nem tartotta be, sérült az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való joga.

A fentiekkel összefüggésben Indítványozó kiemeli, hogy a jogerő intézmények tisztelete ugyan a jogállamiságból levezethető jogbiztonság elvéhez kapcsolódik, azonban a Ryabykh kontra Oroszország ügyben hozott EJEB ítéletből, valamint az Alkotmánybíróság gyakorlatából következik, hogy *„a jogbiztonság és a jogerő tiszteletének sérelme egyben alapjogi sérelmet is jelent”*¹⁰.

A jogerő kivételes jelentőségét mutatja az Alkotmánybíróság azon kijelentése is, hogy *„a jogbiztonság érdekében el kell viselni azokat a bírói hibákat vagy tévedéseket, amelyeknek köszönhetően egyes elkövetők a megérdemelnél enyhébb büntetésben részesülnek”*¹¹.

4.2. Az in dubio pro reo elvének sérelme

A 4.1. pontban kifejtetteknek megfelelően Indítványozó sérelmezi, hogy a Kúria – mint felülvizsgálati bíróság – a tények lehetséges értelmezései közül a súlyosabb (emberölés kísérlete) törvényi tényállást alkalmazza a könnyű testi sértés törvényi tényállása helyett, amikor erre vonatkozóan nincsen lehetősége, hiszen egyértelműen nem volt megállapítható az Indítványozó cselekménye, elkövetési szándéka, és ezért az in dubio pro reo alkotmányosan is védett elve alkalmazásával az enyhébb büncselekmény elkövetését kellett volna megállapítani. Erre utal az is, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és enyhébb büntetést szabott ki az Indítványozónak. Az Alkotmánybíróság az in dubio pro reo elvét a következőképpen fogalmazta meg: *„Az ártatlanság vélelmének lényegéből következik végül az a követelmény, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségét /bűnösségét/ csak akkor állapíthatja meg jogerős bírói ítélet, ha az kétséget kizáróan bizonyítást nyert.”*¹²

⁹ BH2006. 392.; BH2016. 163.; BH2005. 89.; BH2011. 3.; EBH2011. 2385.; EBH2015. B.14.

¹⁰ A 5/1999. (III. 31.) AB határozat

¹¹ A 5/1999. (III. 31.) AB határozat

¹² A 1284/B/1990. AB határozat

Az ártatlanság véelme a jogállami büntetőjog egyik alapelve, amelyet az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése és az Egyezmény 6. cikk (2) bekezdése szinte szövegszerűen is azonos módon rögzít. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése szerint „senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.” Az Egyezménye 6. cikk (2) bekezdése szerint „minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították”. A bűnösség megállapítása a szándék megállapítására is ki kell terjednie, és amennyiben ennek során kétségek vannak, akkor az Alaptörvénybe foglalt alkotmányos parancs alapján csak az enyhébb bűncselekmény állapítandó meg a terheltre.

Az EJEB gyakorlata szerint az ártatlanság véelmének elve többek között azt is megköveteli, hogy a bíróság tagjai a feladatukat ne azzal az előzetes elképzeléssel lássák el, miszerint a vádlott a vádat elkövette. A bizonyítási teher az ügyészségen van, ennek megfelelően minden kétséget (vagyis nem bizonyított tény) a vádlott javára kell értékelni (in dubio pro reo elve).¹³ Az ártatlanság véelmét megsértik, ha a bizonyítási teher átkerül az ügyészségről a védelemre.¹⁴ Az ügyészségnek tájékoztatnia kell a vádlottat az ellene felhozott vádakról, hogy annak megfelelően elkészíthesse és bemutathassa a védekezését, illetőleg elegendő bizonyítékot kell szolgáltatnia a bíróságnak a vádlott elítéléséhez¹⁵, máskülönben a bíróság köteles a vádlottat felmenteni, vagy ha az adott cselekmény minősítése a kétséges, akkor az in dubio pro reo elvének megfelelően az enyhébb minősítést köteles megállapítani.

Az ártatlanság véelme és az ügyészség bizonyítási kötelezettsége az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljáráshoz való jog általános fogalmának a részét képezik¹⁶, ezért ugyanolyan alkotmányos védelem alatt állnak, mint a tisztességes eljáráshoz való jog. Az ártatlanság véelme nem szűnik meg csupán azért, mert az elsőfokú bíróság a vádlott terhére döntött, amennyiben az ügy fellebbviteli fórumon folytatódik¹⁷. Ennek értelmében a Kúriát – mint felülvizsgálati bíróságot – a tisztességes eljáráshoz való jogból és az ártatlanság véelméből származó megkötések ugyanúgy kötik, így az in dubio pro reo elve is, mint az első- vagy másodfokú bíróságokat.

Indítványozó álláspontja szerint a Kúria téved, amikor az ítéletében azt mondja, hogy a másodfokú bíróság súlyos jogértelmezést követett volna el, ugyanis a másodfokú bíróság észlelte a tényállás bizonytalanságát, azért az in dubio pro reo elvének megfelelően az enyhébb minősítést jelentő könnyű testi sértés cselekményét állapította meg. Hiszen amennyiben a feltárt bizonyítékok számbavétele, valamint a bizonyítékok önálló és együttes értékelése után a bíróságban továbbra is marad kétség a vádlott bűnössége felől, akkor az enyhébb minősítést jelentő ítéletet kell meghoznia.

Az Alkotmánybíróság továbbá azt is megállapította, hogy „(h)íába nyilvánvaló valaki bűnössége, ha nem tudják jogszerűen bizonyítani, ártatlan marad”¹⁸. Indítványozó vitatja, hogy az emberölés kísérletének tényállását a Kúria jogszerűen állapította volna meg, hiszen egyrészt a hatáskörét túllépve megsértette a jogerő tiszteletben tartásának elvét, másrészt nem egyértelműen bizonyított történeti tényállás mellett súlyosabb büntetést szabott ki.

¹³ Barberà, Messegue és Jabardo v. Spanyolország, 77.; Janosevic v. Svédország, 97.

¹⁴ Telfner v. Ausztria, 15.

¹⁵ Barberà, Messegue és Jabardo v. Spanyolország, 77.; Janosevic v. Svédország, 97.

¹⁶ Phillips v. Egyesült Királyság, 40.

¹⁷ Konstas v. Görögország, 36.

¹⁸ A 11/1992. (III. 5.) AB határozat

A fent kifejtett részletes indokolás alapján kérjük, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság a Kúria 2017. február 28. napján kelt, Bfv.III.1.518/2016/5. számú ítéletét annak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)-(2) és (7) bekezdésébe ütközése miatt semmisítse meg.

Budapest, 2017. május 22.

Dr. VARGA ISTVÁN PhD, dr habil
ügyvéd
1051 Budapest, Vigadó u. 2.
MAHART HÁZ 6. emelet

Dr. Varga István
ügyvéd

képviselésében

Mellékletek:

- I/1. Ügyvédi meghatalmazás
- I/2. Kúria Bfv.III.1.518/2016/5. számú, 2017. február 28. napján kelt ítélete
- I/3. Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség felülvizsgálati indítványa